



Legion of Honor Award

Adri Knappert



**VRIJHEID EN
HERDENKEN**

12 september 2026
Landgoed Eerde, Ommen



Colofon

Dit is een uitgave van het team Vrijheid en Herdenken van Scouting Nederland met medewerking van de Four Chaplains Memorial Foundation Nederland, Agnes Cremers en Mark Bergsma (auteurs van het boek Verzetssvrouwen).

Het verhaal van Adri Knappert met links naar diverse bronnen en andere verhalen over scouts in de oorlog zijn te vinden op **vrijheid.scouting.nl/scouts-in-de-oorlog**.

© Foto's en beeldmateriaal:
Boek Verzetssvrouwen
Four Chaplains Memorial Foundation.

September 2026



Scouts in de Tweede Wereldoorlog

Adri Knappert was een van de vele scouts die een bijzondere rol vervulden tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 2019 is Scouting Nederland begonnen met het verzamelen van persoonlijke verhalen van scouts tijdens de Tweede Wereldoorlog. Inmiddels zijn ruim 4300 verhalen verzameld van scouts en oud-scouts die in de oorlog actief waren in het verzet, werden vermoord omdat ze joods waren, als militair zijn gesneuveld of krijgsgevangen werden genomen, omkwamen als gevolg van oorlogsgeweld als burgerslachtoffer of tijdens hulpverlening, of als Engelandvaarder of binnen de koopvaardij actief waren. Het zijn zowel verhalen uit Nederland als uit Nederlands-Indië waar scouts terecht kwamen in krijgsgevangenkampen en burgerinterningskampen en soms ook in het geheim verder gingen met Scoutingactiviteiten en zo enige verlichting brachten in de erbarmelijke omstandigheden.

Het overzicht is een bijzonder eerbetoon aan al die oud-leden en geeft een inzicht in de verschillende gebeurtenissen die plaatsvonden tijdens de Tweede Wereldoorlog en een gezicht aan al die oud-leden die soms juist vanuit het scout-zijn zich inzetten voor vrede en hulp aan de medemens. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen.

Van verbod naar verzet

Op 2 april 1941 werden alle Nederlandse Scoutingorganisaties verboden door de bezetter. De landelijke leiders en leidsters werden opgesloten en verhoord door de Gestapo en de Sicherheitsdienst (SD). De nationale hoofdkwartieren werden verzegeld. Administratie, archieven en waardevolle zaken werden in beslag genomen, verwijderd en verbrand. Groepshuizen werden in beslag genomen en later overgedragen aan de Nationale Jeugdstorm of de Duitse Hitlerjugend. De padvindsters en padvindsters waren kwaad tot woedend, maar machteloos. Maar ze lieten het er niet bij zitten. Een enkele keer staken ze hun clubhuis in brand, zodat deze niet kon worden gebruikt door de Nationale Jeugdstorm. Het verbod was ook een voedingsbodem om illegaal met Scouting door te gaan en actief te worden in het verzet.

Scouts werken nauw samen en leren elkaar door en door kennen. Dit was de reden dat verzetsgroepen hun Scoutingrelaties benaderden voor hulp. Het begon soms met 'onschuldige' zaken als het rondbrengen van berichten en kranten of spionage. Dat ging vaak over in hulp aan onderduikers en geallieerde piloten, sabotage en overvallen. De vaardigheden die ze bij Scoutingspelen hadden geleerd, kwamen daarbij goed van pas. De verzetsdaden deden de scouts vaak vanuit de waarden die scouts vandaag de dag nog steeds meekrijgen en die in de wet en belofte zijn opgenomen. Klaar staan voor een ander, iedereen te helpen waar je kan.

Deze uitgave is ter gelegenheid van de uitreiking van de Legion of Honor Award aan Adri Knappert (postuum) op 12 september 2026 op het Landgoed Eerde in de gemeente Ommen.



De award is toegekend door de Four Chaplains Memorial Foundation Nederland voor de bijzondere verdiensten van Adri Knappert tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Ze heeft tijdens de oorlog dertien Joodse kinderen onderduik verleend, zodat zij allen de oorlog hebben overleefd. Na de oorlog heeft zij kinderen opgevangen van NSB'ers die gevangen waren gezet.

Adri Knappert heeft geen nakomelingen en geen familieleden in leven. Een groot deel van haar leven heeft zij gewijd aan Scouting. Haar daden tijdens en na de Tweede Wereldoorlog waren ook ingegeven door de maatschappelijke betrokkenheid van Scouting toen en nu. De Four Chaplains Memorial Foundation heeft daarom gevraagd aan Scouting Nederland, vertegenwoordigd door voorzitter Céline Blom, om de award in ontvangst te nemen.

De ceremonie vindt plaats in de blokhut op Landgoed Eerde in de gemeente Ommen, waar Adri heeft gewoond en de dertien kinderen twee jaar lang onderduik heeft verleend. Tijdens de ceremonie delen we rond een kampvuur kampverhalen over Adri als scout, verzetsstrijdster en onderduikmoeder en staan we stil bij de Four Chaplains Memorial Foundation en hun bijzondere werk.

Adri Knappert voor de Tweede Wereldoorlog

Adri Knappert wordt op 7 oktober 1904 in Hendrik Ido Ambacht geboren als Adriana Henriette Elisabeth Susanna Knappert. Ze had een oudere zus Anna Maria Catharia (1903).

Eerste jaren

Adri heeft binnen Scoutingorganisaties een lange en indrukwekkende staat van dienst opgebouwd. Ze was er al vroeg bij toen ze als één van de eerste padvindsters en als jonge leidster actief was bij een groep in Amsterdam. Ze werd later captain van de Pioniers.

Laren

Toen ze naar Laren verhuisde, kwam ze te wonen op landgoed Raboes bij Francina Everdina Blijdenstein. Daar raakte ze in 1928 betrokken bij de oprichting van een padvindstersgroep op het landgoed. In die periode was ze districtscommissaresse bij het Nederlandse Padvindsters Gilde (NPG). In 1929 startte in Laren de jongensgroep 4 Raboes, waar Adri verkennerleidster van werd. In januari 1933 startte de groep met een welpenhorde, naast verkenner en voortrekkers. Uiteindelijk stopte ze in juli 1934 als groepsleider en hopvrouw bij groep 4.

Beroepsmatig trainster

Ondertussen had ze in december 1930 als eerste vrouw in Nederland haar woodbadge behaald (in Nederland nu de Gilwell training genoemd) bij De Nederlandse Padvindsters. In dat jaar werd Adri beroepsmatig aangesteld als vaste trainster bij het NPG. Ze gaf zowel trainingen door het jaar heen in de districten als kamptrainingen op Landgoed Eerde. In 1931 en 1932 was Adri ook redacteur van de Schalmel, het officiële orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisjesgilde.

Den Haag

In 1934 verhuisde ze naar Den Haag en woonde ze enige tijd op het hoofdkwartier van het NPG op Billitonstraat 18. Ze was daarnaast leidster bij de KRAVO groep in Den Haag.



Four Chaplains Memorial Foundation Nederland

De stichting Four Chaplains Memorial Foundation Nederland is opgericht op 21 december 2021 en vertegenwoordigt de Amerikaanse Four Chaplains Memorial Foundation in Nederland. De stichting ondersteunt daarmee het werk van de Trustee Nederland zoals dat al vele jaren in Nederland gebruikelijk is. Tevens wordt op deze manier de Amerikaanse organisatie in Nederland als rechtspersoon vertegenwoordigd.

Missie

De missie van de Four Chaplains Memorial Foundation is om de geschiedenis van de Four Chaplains te vertellen en door te geven én om de samenwerking en onbaatzuchtige dienstverlening bij individuen en organisaties te bevorderen. De stichting is verantwoordelijk voor het selecteren en voordragen van kandidaten voor een Legion of Honor Award in Nederland. Tevens verzorgt zij de uitreiking van deze Amerikaanse onderscheiding in Nederland en werkt daarbij samen met verschillende organisaties. Tevens heeft de stichting lesprogramma's voor scholen en zijn er werkbezoeken aan scholen om het verhaal van de Four Chaplains toe te lichten.

Legion of Honor Award

De Four Chaplains Memorial Foundation Nederland kent jaarlijks onderscheidingen toe aan personen of instellingen die zich op bijzondere wijze en belangeloos ten dienste hebben gesteld aan de gemeenschap, het land of de mensheid, zonder acht te slaan op ras, religie of gezindte. Zij doet dat als eerbetoon aan vier Amerikaanse geestelijk verzorgers die in de Tweede Wereldoorlog omkwamen. De uitreikingen van de Legion of Honor Awards vinden doorgaans plaats op het Landgoed Beukbergen in Huis ter Heide. Dat landgoed gebruiken de Diensten Geestelijke Verzorging (DGV) bij het Ministerie van Defensie als vormingscentrum.



Eigen reddingsvesten

Spoedig was de voorraad reddingsvesten op, terwijl veel jonge soldaten op een reddingsvest stonden te wachten. De vier predikanten bedachten zich geen moment. Ze trokken hun eigen vesten uit en dwongen de jonge soldaten ze aan te trekken.

De vier predikanten hadden hun enige middel om zichzelf te redden weggegeven, om anderen te redden. De SS Dorchester met 668 Amerikaanse soldaten en de 4 legerpredikanten zonk binnen vijf uur in de ijzige wateren van de Noord-Atlantische Oceaan.



Distinquested Service Medal en Purple Heart

Al kort na het vergaan van de Dorchester werden de vier legerpredikanten in de Verenigde Staten postuum geëerd met de Distinguished Service Medal en het Purple Heart. Ook werd in het Pentagon in Washington een raam geplaatst, met het beeld van de Four Chaplains en de zinkende Dorchester in glas-in-lood.

Niet lang na de tragische gebeurtenis, begonnen individuen en organisaties het voorbeeld van de vier predikanten te promoten. Daarbij stonden de zelfopoffering en oecumenische liefde van twee Protestanten, een Rooms-Katholiek en een Rabbijn centraal.



Chapel of the Four Chaplains

Met de enthousiaste ondersteuning van vele individuen en organisaties werd de Chapel of the Four Chaplains gesticht. Op de verjaardag van het Dorchester incident, vierde President Truman op 3 februari 1951, de Chapel in Pennsylvania in. De chapel heeft een unieke ronddraaiend altaar voor drie geloven en een inspirerende afbeelding van de vier Chaplains in het middelpunt van de Dorchester ramp.



Internationaal

Ze werd ook internationaal actief. Ze was onder andere lid van de Internationale Padvindsters-training-raad en expert op kampeergebied. Samen met hoofdcommissaresse Eva de Koning - Uden Masman had zij in 1939 de leiding van het Nederlands contingent naar de Pax Ting. Dit was het eerste internationale kamp na de oprichting van de World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS). Het kamp werd gehouden van 25 jul 1939 tot 7 augustus 1939 in de Hongaarse stad Gödöllő. Op advies van Lady Baden-Powell werd de naam Vredesbijeenkomst (Pax Ting) gekozen. Het had een vergelijkbaar evenement als de World Scout Jamboree van de WOSM (World Organisation Scout Movement) moeten worden. Door de dreiging van de Tweede Wereldoorlog waren er slechts 5800 meisjes uit 32 landen aanwezig.



Een van de vier postzegels die ter gelegenheid van Pax Ting is uitgegeven.

Een maand later, op 1 september, viel Duitsland Polen binnen en brak de Tweede Wereldoorlog uit.

Baron Philip van Pallandt

De levensloop van Adri is voor een groot deel bepaald door Philip baron van Pallandt. Adri kwam met hem in contact in de tijd dat zij in Den Haag woonde en trainingen gaf op Landgoed Eerde. Philip van Pallandt is in 1889 geboren in Den Haag en heeft daar de eerste jaren gewoond.



Tijdens zijn reizen was Van Pallandt bevriend geraakt met Robert Baden-Powell, de oprichter van Scouting. Hij werd een scoutleider in de beginjaren van de Nederlandse Scouting. De groep die hij in Den Haag begon, werd jaren later en na een aantal fusies de HWS Baron van Pallandtgroep in Den Haag. In 1913 erfde Van Pallandt op 23-jarige leeftijd het landgoed en kasteel Eerde nabij Ommen. Hij ging er wonen en liet al in dat jaar de eerste padvindsters op Landgoed Eerde kamperen. In 1923 deed Van Pallandt de Ada's Hoeve, de padvindstersboerderij en omliggende terreinen over aan de Nederlandse Padvindsters. Ook in Ommen werd een Scoutinggroep naar hem vernoemd.

Adri Knappert tijdens de Tweede Wereldoorlog

Hulpverlening

Al direct na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog pakte Adri haar taak als scout in de hulpverlening op. In de meidagen van 1940 hielp ze samen met leiding en de padvindsters van haar groep vluchtelingen en zette ze zich in voor vervolgde landgenoten.

Naar Landgoed Eerde

Op 2 april 1941 werden alle Nederlandse Scoutingorganisaties verboden. Adri, die bij het NPG werkte als beroepskracht, raakte hierdoor haar baan en dus haar inkomen kwijt. Met haar trainingen kwam ze al regelmatig op landgoed Eerde, waardoor ze daar bekend was met de omgeving en eigenaar Philip baron van Pallandt. De baron bood haar aan om naar het landgoed te komen en liet haar het huis 't Weversnest aan de Steile Oever op het Landgoed huren. Het was aanvankelijk de bedoeling dat ze daar inkomsten had door kamers te verhuren aan toeristen.

Onderduik aan Joodse kinderen

Op Kasteel Eerde, niet ver van haar huis, was voor de oorlog een Internationale Quakerschool gevestigd. Op die school zaten 22 Duits-Joodse kinderen die in de jaren 30 uit Duitsland waren gevlucht. Van Pallandt was betrokken bij het Utrechts Kindercomité, een organisatie die Joodse kinderen liet onderduiken. Maclaine Pont was hier actief en bevriend met Philip. Hij hielp mee met het vinden van onderduikadressen en bracht Maclaine in contact met Adri. Adri had een groot hart. Van de kamerverhuur aan toeristen is het nooit echt gekomen. De toeristen werden vervangen door Joodse kinderen.



Enkele kinderen bij 't Weversnest.

Uiteindelijk verbleven er tijdens de periode 1943-1944 dertien kinderen in 't Weversnest, van wie negen voor langere tijd. Hun leeftijd varieerde van 5 tot 13 jaar.

Duitse torpedo

Het schip was nog maar 240 kilometer van de bestemming verwijderd toen het op 3 februari kort na middernacht werd opgemerkt door een officier aan boord van een Duitse onderzeeboot. Nadat hij het schip had geïdentificeerd en als doelwit had gekozen, gaf hij het bevel tot het afvuren van een torpedo. De voltreffer raakte het schip midscheeps, ver onder de waterlijn in de machinekamer. De explosie eiste tientallen levens en verwondde vele anderen. Daarna maakte het schip snel water.

Paniek in de ijzige kou

Er moet paniek en chaos hebben geheerst op het schip. Overlevenden, verbluft door de explosie, tastten in het donker. Mannen schreeuwden, anderen huilden of probeerden wanhopig reddingsboten van boord te krijgen. Soldaten die lagen te slapen, probeerden zich in hun ondergoed een weg te banen naar het dek. Ze kwamen in de ijskoude wind vanuit de poolcirkel terecht, waarop soldaten weer naar hun hut probeerden te komen om zich aan te kleden.

Overbevolkte reddingsboten

Het schip begon al snel naar stuurboord over te hellen en het was duidelijk dat het schip zou zinken. Vanwege veiligheidsvoorschriften was het niet toegestaan om met alarmsignalen zoals vuurpijlen en radio de noodsituatie aan de escorteschepen te laten weten. De bemanning was aangewezen op de reddingsboten, vloten en reddingsvesten. Doordat het schip niet was toegerust op 902 personen, werden de reddingsboten overbevolkt. Deze kapseisden en vloten dreven weg voordat iemand ze kon bereiken.

Joods, Hervormd en Rooms-Katholiek

Temidden van die paniek en chaos begaven vier predikanten zich naar het dek. Het waren **George L. Fox (methodist)**, **luitenant Alexander Goode (Joodse rabijn)**, **luitenant Clark V. Poling (predikant van de Nederlandse Hervormde kerk)** en **luitenant John O. Washington (Rooms-Katholieke Priester)**. Onderweg verspreidden ze zich tussen de soldaten, kalmeerden de angstigen, verzorgden de gewonden en begeleidden de gedesoriënteerden naar een veilige plek. Eenmaal bovendecks openden de predikanten een opbergkast en begonnen reddingsvesten uit te delen. Bij het uitdelen maakten ze geen onderscheid tussen Joden, Hervormden en Katholieken. Ze gaven hun reddingsvesten gewoon aan de volgende man in de rij.



Four Chaplains

Vier Amerikaanse geestelijken

In Amerika bestaat de Legion of Honor onderscheiding. Achter deze onderscheiding zit een verhaal van vier Amerikaanse geestelijken in dienst van de krijgsmacht die tijdens de Tweede Wereldoorlog op dramatische om het leven kwamen door zich op te offeren en zo vier soldaten het leven te redden.



SS Dorchester

In februari 1943 voer de oude kustvaarder SS Dorchester in konvooi in de Noord-Atlantische oceaan. Het schip was een voormalig luxe passagiersschip dat was omgebouwd om Amerikaanse troepen te vervoeren. Dit schip met 902 militairen, koopvaardijmatrozen en burgerpersoneel aan boord was onderweg van Newfoundland naar een Amerikaanse militaire basis in Groenland. Kort voordat de bestemming Groenland werd bereikt verliet het schip het konvooi. Nog altijd is niet duidelijk wat de reden daarvan was.



SS Dorchester.

Onbezorgde tijd bij 'tante Adri'

Knappert kon haar vaardigheden als padvindster goed toepassen bij de opvang van de kinderen. Ze gaf ze onderwijs in moed, uithoudingsvermogen, overleven en respect voor de natuur en de naasten. Door allerlei activiteiten met de kin-



Van li. naar re. Gien (half gezicht) - Vosje - Trix - Carli - „Adrie” - Lien - Jos - Loes. (Ommen, 1943)

deren te ondernemen, beleefden de kinderen een relatief onbezorgde tijd. De kinderen noemden haar Tante Adri. In het bos maakte ze een schuilplaats waar de kinderen zich konden verstoppen. De kinderen zelf wisten niet waar die schuilplaats voor was.

Het is zeer opmerkelijk dat de onderduik zo'n twee jaar niet is ontdekt. Niet ver van 't Weversnest was concentratiekamp Erika. Adri zei daar later over dat anderen veel gevaarlijker werk deden en dat het voor haar vanzelfsprekend was.

Te gevaarlijk

De situatie werd toch te gevaarlijk. Begin 1944 gingen Adri en de kinderen met behulp van Ankie Stork van het Utrechts Kindercomité naar Lemele en Hellendoorn. Op landgoed Eelerberg bij Hellendoorn was veel ruimte, maar na al te veel vragen reisde ze met de kinderen naar koloniehuis Zonneoord in Ede. Onderweg zorgde Adri voor een ontspannen sfeer en zongen ze Scoutingliedjes. Zonneoord was een tehuis voor kinderen met een geestelijke handicap. Om niet op te vallen moesten de kinderen bij bezoek van Duitsers net doen alsof ze een handicap hadden.



Onderweg naar Ede.

Groep uit elkaar

Ze verbleven zes weken in Zonneoord. Bij terugkeer in Hellendoorn bleek dat de situatie niet verbeterd was. Ankie was in de tussentijd gearresteerd en dus moest Adri zelf naar alternatieve opvang zoeken. Het bleek niet mogelijk om de hele groep op één plek onder te brengen, dus werden de kinderen in de nadagen van 1944 verdeeld. Adri zelf dook onder bij de familie Stork in Nijverdal en later in Ede waar ze de bevrijding meemaakte.

Alle dertien kinderen hebben de oorlog overleefd.

Adri Knappert na de Tweede Wereldoorlog

Opvang kinderen van NSB'ers

Na de bevrijding gaat Adri terug naar 't Weversnest. Kamp Erika is dan in gebruik als gevangenis van NSB'ers die op hun veroordeling wachten. Opnieuw begint ze een noodopvang. Nu voor de kinderen van deze NSB'ers. Want Adri hielp ieder kind in nood.

Scouting

Na de oorlog was Adri één van de officieren die de Marva (Marine Vrouwenafdeling) hielp op te bouwen. In 1946 was ze het hoofd van de Marva in Huizen. Na haar diensttijd kwam ze terug bij het NPG als trainster en van 1946 tot 1948 was ze lid van het hoofdbestuur van de NPG. Ze woonde toen weer op Landgoed Eerde.

Yad Vashem

Op 31 mei 1988 ontving Adri, evenals enkele dappere personen uit Lemele, de Israëlische Yad Vashem onderscheiding Rechtvaardige onder de Volkeren, voor hulp aan Joodse kinderen en volwassenen. Adri nam de onderscheiding niet persoonlijk in ontvangst. Haar gezondheid liet het niet toe.

Adri is overleden op 5 mei 1991 in Ommen.



De kinderen bij 't Weversnest.



De kinderen ergens onderweg.



De kinderen—locatie en jaar onbekend.



Adri na de oorlog bij 't Weversnest.



Reünie van enkele kinderen in Ommen.



't Weversnest wordt nog steeds bewoond en is nog in dezelfde staat als toen Adri er woonde.